

УДК 631.526.32:633.85: 339.133.4

Рибальченко А. М., к. с.-г. н., доцент кафедри селекції, насінництва і генетики
Сердюк А. Е. здобувач вищої освіти, СВО Магістр, спеціальність 201 Агрономія
Полтавський державний аграрний університет
E-mail: anna.rybalchenko@pdau.edu.ua

СУЧАСНИЙ СОРТИМЕНТ СОРТОВИХ РЕСУРСІВ СОЇ

Для забезпечення стабільно високих валових зборів, рентабельного виробництва сої слід використовувати сучасні високоврожайні сорти різних груп стиглості.

Сортові ресурси країни повинні забезпечувати продовольчі потреби. Збільшення обсягів валового виробництва сої стало можливим внаслідок клопіткої праці вітчизняних селекціонерів. Вони створили нові високопродуктивні сорти. Досить значний ареал поширення сої в світі зумовлений якісними характеристиками насіння, а також універсальністю напрямів використання.

Впровадження у виробництво високопродуктивних сортів сої повинно обов'язково супроводжуватися дотриманням технології вирощування. Важливо також раціональне розміщення сої в сівозміні, оптимальне забезпечення рослин поживними речовинами, ефективна боротьба з бур'янами, шкідниками та хворобами. При поєднанні зазначених факторів можливо досягти максимальної реалізації генетичного потенціалу продуктивності сортів сої.

Сорт є одним із факторів, що суттєво впливає на врожайність та якість насіння. Дольова участь сорту у формуванні врожаю культури може становити 30–35%.

Україна має потужні можливості для нарощення валового виробництва сої не за рахунок збільшення посівних площ, а за рахунок створення нових сортів зі стабільно високою урожайністю. Досить тривалий період в нашій країні культура була не поширена і зумовлено це було відсутністю сортів сої із вегетаційним періодом оптимальної тривалості.

Дослідження сортового сортименту сої проводили на основі опрацювання Державного реєстру сортів рослин, придатних до поширення в Украї-

ні на 2022 рік, а також Методики проведення експертизи сортів рослин групи зернових, круп'яних та зернобобових на придатність до поширення в Україні.

Україна займає одні з перших місць за посівними площами та валовим виробництвом зерна в Європі. Державний реєстр сортів рослин, придатних до поширення в Україні нараховує 279 сортів сої на 2022 рік. В 2013 році їх кількість становила 125. З 2013 по 2022 рік кількість сортів сої в Державному реєстрі зросла більше, ніж у 2 рази.

За тривалістю вегетаційного періоду всі сорти сої розподіляються на чотири групи: скоростиглі, ранньостиглі, середньоранні та середньостиглі. Проаналізувавши розподіл сортів сої за групами стиглості у Державному реєстрі сортів рослин, встановлено, що найбільший сегмент займають ранньостиглі сорти – 31,7%, скоростиглі – 25,8%, середньостиглі – 24,2%, середньоранні – 18,2%. Процес нарощення урожайності насіння сої і зменшення тривалості періоду вегетації шляхом селекції є досить суттєвий.

Постійно відбувається оновлення сортових ресурсів сої, як сортами вітчизняної, так і іноземної селекції. Сорти сої в Реєстрі сортів в 2022 році представлені селекцією більше, ніж 10 країн світу. Найбільшу частку становлять сорти вітчизняної селекції – 42,3% до загальної кількості сортів сої, Канади – 24,7%, Франції – 16,5%, Австрії – 5,1%, Сербії – 2,5%, Польща 1,8%. Частка сортів іноземної селекції таких країн Німеччина, США, Румунія, Хорватія загалом становить 7,1%.

Подальша інтенсифікація виробництва сої можлива за умови залучення сучасних технологій вирощування, раціонального використання адаптованих до конкретних ґрунтово-кліматичних умов високоврожайних сортів.